

Пайхаммарыбызны ﷺ гъакъында

Гьюрметли дин кьардашларым ва кы- зардашларым! Есибиз Аллагъу таала биз- ге лап да сыйлы Пайхаммарны ﷺ йибер- ген, ону уьмметинден этген. Аллагъгъа гьар бир макътавлар болсун, Оьзюню сыйлы Пайхаммары ﷺ булан бизин сый- лагъан саялы.

АРСЛАН ГЪАЖИ МОЛЛАЕВ,
ЯХСАЙ ЮРТНУ ИМАМЫ

Ол Пайхаммарны ﷺ суймек бизин бор- чубуз. Суймек учун адамны таньма герек. Пайхаммарны ﷺ суйсек, Аллагъ да бизин сюежек. Аллагъ Кьуранда булай айта (маъ- насы): «Сен айт (гьей Мугъаммат), эгер де сиз Аллагъны сюе бусагъыз, мени арты- ма тюшюгюз, магъа таби болугъуз, сиз шолай этсегиз, Аллагъ да сизин сюер ва гюнагъларыгъызданда гечер. Аллагъ гече ва рагъму эте». Пайхаммаргъа ﷺ таби болсакъ, ону суйсек, Аллагъ да бизин сюе- гени англайбыз бу Кьурьан аятдан.

Аллагъ дагъы да булай айта (маънасы): «Ким Аллагъгъа да ва Ону Элчисине де мутигъ болса, ол адам уллу уьстюнлюкге етишген адамдыр». Дюньяда ва ахыратда насипли болма сюеген адам, Пайхаммарны

Пайхаммарны ﷺ зияраты

ﷺ ёлуна тюшюн. Ол Пайхаммарны ﷺ Ал- лагъ бизге рагъму этип йибергендир.

Кьуранда Аллагъу таала булай айта (маъ- насы): «Мен сени бары да аламлагъа рагъ- му этип тюгюл эсе йибермедим». Пай- хаммарыбыз ﷺ бек рагъмулу адам болгъан.

Бирёвге де бирт де яман сёйлемеген, яман- лыкъ ёрамагъан, бирёвню де хатирин кьал- дырмагъан. Гьар бир яман кьылыкълардан, кемчиликлерден таза болгъан, лап да арив хасиятлы, арив кьылыгъы булан- гъы адам болгъан.

3 БЕТ

СЫЙЛЫ АЙ

Кьутлав

Ассаламу алейкум ва рагъ- матуллагъи ва баракатугъу! Бары да бусурманланы етишип гелген раби уль- аввал булан гъакъ юрекден кьутлайман, шо айда бары да адам урлукъ учун йибе- рилген, Аллагъны ахырын- чы Элчиси, биз кёп сюеген Мугъаммат Пайхаммар ﷺ тувгъан!

Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ яшаву адамлыкъны, рагъму- лукъну, яхшы кьылыкъны ва бары да инсанлар учун уьлгюсю болуп гелген.

БЕТ 2

АГЪАМИЯТЛЫ МАСЪАЛА

Ислам дин терроргъа кьаршы

Ислам динде террорчулукъ гери урулагъан, оьзюне кьадагъа этилген, о динге ят гьаракат. Парахатлыкъдагъы адамланы оьлтюрюв бир заманда да Ислам динни мурады болмагъан. Шолай, Пайхаммарны ﷺ заман- ларында Ислам динни яйьвну савлай 23 йылыны вакътисинде, онлар булангъы дав походланы заманларында да бусурманлар оьлтюрген адамланы санаву 203-ден артыкъ болмагъан, олар барысы да душманланы асгерчилери болгъан. Оьзлер буса 183 адамны тас этген.

Террорну арагъа чыгъыву

Тарихчиллер гьисап этеген кюйде, биринчилей «Сикари- ри» (латинге «кинжалщики» – «хынжалчылар» бола) деген террорчу гюп болгъан – бизин асрудан 1 асру алякъда Иу- деяда дав жугъут гюп. Тувра- дан-тувра чапгын этивню ва террор ишлени кютювню ёлуна тюшген, сонгъа таба айырылып яйылгъан радикал Зелютланы кьанаты. Сикарийлени мурады – Римден гьасил болмайгъан жугъут пачалыгъын кьурмакъ. Шо сектаны варислерин бугюн де гёрме бола. Палестинаны Газа секторунда олар гьар гюн деген- лей яшланы, тиштайпала- ны, кьартланы оьлтюре.

4 БЕТ

АГЪВАЛАТ

Халимбекавуллу кьатынгишилени мавлети

Аявлу дин кьардашлар ва кьызардаш- лар, мен сизин етишип гелген сыйлы рабби уль-аввал ай булан кьутлайман. Бу сыйлы айны 12-нчи гечесинде Мугъаммат Пайхаммар ﷺ дюньягъа гелип, бизге уллу сююнч болду.

Гетген йылыны 20-нчу декабринде Халимбекавул марасада уллу агъвалат болду. Эртен тез вакъти, юртда бир башгъа гьал бар. Бугюн биз бизин Пайхаммарыбыз Мугъамматны ﷺ тувгъан гюнюн оьтгеребиз.

Мадраса байрамча безенген, яшланы шат авазлары чалына. Аста-аста юрт агъ- лю, кьонакълар мадрасагъа багъып тер- бенди. Кьонакълар, юртлулар барысы да байрамны гьис этдилер. Мадрасадагъы аривлюкге, гёзелликге кьарап юреклер шат болду. Юртну мадрасасы – бизин октемлигибиз. Шулай арив, уллу мадраса- ны бизге этип берген адамланы эсге ал- сакъ ери болур, деп эсеме геле. Гертиден де, бизин чомарт байларыбыз болмагъ-

ан буса, мадрасаны бинасын кьурмагъа кьыйын болар эди. Бу ерде Болатовланы агълюсюн: Гьажини ва Калиматны, оланы уланлары – Батдалны да, Тимурланни да эгерме ва олагъа баракалла билдирме сюебиз. Мадрасаны ишини авур янын олар кюте, хапизлени школасына харж булан кёмек эте.

Мажлис кьызланы мавлетинден баш- ланды, олар айтагъан шиърулар, назмулар бизин Пайхаммарыбызны ﷺ асил хасият- ларын суратлай.

Юртну имамы Абдулла гьажи жый- ылгъанлагъа Пайхаммарыбызны ﷺ дю- ньягъа гелмекни сыйлылыгъын айтып, мажлисни ачды ва гелген кьонакълагъа баракалла билдирди.

Жюнгютейини имамы Гьусейин гьажи, Буйнакск шагъарны межитини имамы- ны орунбасары Ислам гьажи, Хасавюрт шагъарны межитини имамы Магъаммат гьажи Мугъаммат Пайхаммарыбызны ﷺ

яшавуну, хасиятларыны, биз ону нечик суймеге тарыкъны гъакъында айтдылар.

Мадраса кьурулгъанлы Кьурьан ки- тапны охуп битдирген 18 кьызъяшгъа шагъатнамалар да берилди. Кьызларын Ислам динни ёлунда юрютегенге оланы ата -аналарына да ва муаллимлерине де Аллагъ рази болсун.

Буйнакск шагъарны маданият бёлю- гюню ёлбашчысы Умлайла Залибекова бизин Пайхаммарыбыз Мугъамматны ﷺ гъакъында кёп арив, асил, сёзлер айтып, макътады.

Сайфулла кьадини атындагъы Ислам университетден гелген муаллимлер де насигъатлар этдилер, жыйылгъан кьатын- лагъа ва кьызъяшлагъа да, ва олар берген соравлагъа жавап бердилер.

Юртлуланы атындан бу жыйында ор- такъчылыкъ этген бары да адамгъа бара- калла айтмагъа сюемен ва мавлетибизни Аллагъ кьабул этсин, деп тилеймен.

3 БЕТ

РАБИЯТ КИЛЯХАНОВА,
ХАЛИМБЕКАВУЛ

Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ гёре юрюв

3 БЕТ

Варисликни нечик пайлама герек?

5 БЕТ

Кьудратны Есини алдындагъы кьулчулукъну емишлери

5 БЕТ

Сен – юрегингни елегенни кьулдусан

6 БЕТ

Къаягент районда мажлис оьтгерилди

барлады, къылык-хасиятларын суратлады, Аллагъны Элчисинден уьлгю алмагъа чакъырды.

Къаягент районну имамы Аббас гъажи Гюсейнов буса жыйылганлагъа гъалал къазанчы ва динге гёре таза ашны гъакъында хабарлады. Гертиден де, биз нени ашасакъ, шо гъар ошашлы болурбуз, шо саялы ичибизге не гирегенге ажайып тетекейли янашмагъа тарыкъбыз ва бу масъалагъа немкъорай янашмагъа герекмейбиз.

Шамсуддин гъажи Османов къонакълагъа да, ерли жамиятгъа да жыйында ортакъчылыкъ этгени саялы баракалла билдирди ва гележекде дагъы да, дагъы да жыйыла турмагъа яхшы болур деди. Булай жыйылар динни гъакъында айтагъандан къайры, тюрлю-тюрлю миллетлер яшайган юртну жамиятын бирикдире, сыкълашдыра, гъатта бир-бирине бакъгъан сююн де артдыра.

Олай да Ибрагъим Гъасаналиев де школада ишлейгенлени атындан оьтгерилген жыйынгъа оьр багъа берди ва баракалла сёзлер айтды. Неге десе булай пайдалы насигъатлар оьсюп гелеген яшлар учун ажайып пайдалы болур.

Мажлисден сонг бу юртда гъали болгъунча бирт де болмагъан «Ас-салам» газетге язылып да оьтгерилди.

Декабрь айны ахырынчы гюнлеринде Къаягент районну Дружба деген юртунда ерли межитни имамы Шамсуддин гъажи Османовну ва орта школану директору Ибрагъим Гъасаналиевни сиптечилиги булан мажлис оьтгерилди. Бу жыйында къардаш хоншу Къарабудагъент районну имамы Абдулла гъажи Гъажимоллаев да ортакъчылыкъ этди. Ол оьзюню сёйлевюнде гъар бусурман адам учун инг агъамиятлы теманы гъакъында айтды. Ол намаз къылыгну оьр даражада ва тюз кюйде этмекге чакъырды, ону уллу маънасыны ачыкъ этди, неге десе намаз – динибизни орта багъанасы, аркъа таяву санала.

Дахадаев районну имамы Абдулгъамит гъажи Исмайылов жыйылганлагъа бу айда Пайхаммарны гъакъында ваъза-насигъат этди, ону яшавуну гъакъында ха-

Ислам дин террорчулукъну гери ура

Раби уль-аввал айны барышында Йошкар-Олада ерли межитде Мугъаммат Пайхаммар тувгъанлыкъгъа багъышлангъа мажлис оьтгерилген болгъан. Бу жыйында бизин якълылар да жагъ кюйде ортакъчылыкъ этди. Хасавюрт районну имамыны орунбасары Агъмат гъажи Абдурашидов ва Хасавюрт шагъарны авул межитини имамы Магъаммат гъажи Арсланбеков жыйылганланы алдында чыгъып сёйледилер.

Мажлисде Марий Эл деген республиканы муфтиси Фанус хазрат Салимгареев де ортакъчылыкъ этди ва йыракъдан гелген къонакъланы исси кюйде къаршылады ва абурлады.

Оьзюню сёйлевюнде Магъаммат гъажи Арсланбеков биз кеп сюеген аявлу Мугъаммат Пайхаммарны хасиятларыны, иш-

лерини гъакъында айтды, ол адамланы нечик бек сюегенин эсгерди. Кеп йылланы узагъында огъар къыйынлыкълар гелтирегелени де, Пайхаммарыбыз тынч гече болгъан.

Агъмат гъажи Абдурашидов экстремизмни ва террорчулукъну гъакъында тындырыкълы кюйде доклад этди. Ол айтгъан кюйде, Ислам дин террорчулукъну лап авур гюнагълардан санай ва шо жинаатчылыкъ адам урлукъгъа къаршы бакъдырылган, гъатта Ер юзюнде пасатлыкъны яягъандан да артыкъ. Шолар барысы да Къуръан булан къатты кюйде гери урула.

Къутлав

1 « Пайхаммарны бары да оьр къылыкъларын, инг яхшы хасиятларын сезип, бары да бусурманлар юрегинде уллу сююво булан Есибиз Аллагъгъа макътавлар эте ва Ону Элчисини атына салават сала, бу айны къаршылай, мавлетлер охуй, садагъа овлеше.

Бу айда гелеген рагъмулукъну тас этмей, Пайхаммарыбызны яхшы хасиятларындан уьлгю алып, шоллагъа ошамагъа къарап, яшаву къурмагъа къарамакъны ёрар эдим.

Шону учун буса, болгъан чакъы кеп Мугъаммат Пайхаммарны яшавун ахтармагъа, охумагъа тарыкъ.

Сорав алынагъан гюн биз ким булан болмагъа сюегенибизни бу пана дюньяда туруп сайламагъа болагъанлыкъ бизин учун уллу рагъмулукъ, шо саялы да Есибиз Аллагъгъа уллу макътавлар болсун! Неге туюл де, гъадисде айталагъан кюйде, «Сорав алынагъан гюн гъар ким кимни сюйген буса, шону булан болажакъ». Шо саялы Пайхаммарыбызны ва ону сюегелени де, ону ёлундагъылану де сюймеге къарайыкълар.

Гъарибизге Аллагъны Элчиси гёрсетип гетген таза ват юз ёлну тангламагъа ёрайман. Къудратлы Аллагъ берген динден тайышмай, Огъар ва Ону Элчисине бакъгъан сююв де булан.

Есибиз Аллагъгъа бизге бу айда Пайхаммарны макътамакъгъа, ону атына салават салмакъгъа гюч бермекни тилеймен. Амин.

Дагъыстанны муфтиси Агъмат гъажи Абдулаев

Бабаюрт районда Пайхаммарны къылыгъыны гъакъында хабарланды

Гъали-гъалилерде Бабаюрт районну Тельман-Терек деген юртну межитинде жыйын оьтгерилди. Раби уль-аввал айгъа багъышлангъан булай мажлислер республикабызны ер-еринде оьтгериле ва хыйлы халкъны агъамиятын тарта. Онда биз кеп сюеген Аллагъны Элчисини гъакъында айттыла, ол нечик адам болгъаны гъакъда хабарлана, бизге уьлгю гёрсетиле.

Бу гезик де Дагъыстан муфтияты «Эки де дюньяда насипликни кюрчюсю – къардашлыкъ гъислени болдурув» деген проекте гёре, Бабаюрт районда шоллай динагълюлени ерли халкъ булан ёлугъуву болду. Жыйылганлар чыгъып сёйлеген алимлеге, имамлагъа къулакъасып тынглады, бир-бир соравлар да берди.

Олай да мажлисде ата-анагъа нечик гъюрмет булан янашмагъа, оьзге къардашланы да абурламагъа герекни ва къардаш аралыкъланы юрютмекни

агъамиятыны уллулугъу эстерилди.

Ваъза этгенлени бириси айтгъан кюйде, юрекде Алагъгъа инаныв, таби болув бар буса, шону ичинде Пайхаммаргъа бакъгъан сююв де бола. Шо сюювню яшырмагъа да бажарылмас, айрокъда Пайхаммар тувгъан айда.

Яшланы Ислам динде тарбияламагъа тарыкъ

Гетген айны ахырларында Хасавюрт районну Эндирей юртундагъы «Къарлыгъач» деген яшланы бавунда ону къуллукъчулары булан ёлугъув болду. Яшланы тарбиялайгъанлагъа насигъатлы сёзлер айтмагъа Хасавюрт районну имамы Ражаб гъажи Ханмирзаев, район администрацияны дин ишлеге къарайгъан бёлюкню къуллукъчусу Исрапил гъажи Давутгъажиев, олай да бу якъларда Дагъыстан муфтиятыны ярыкъландырыв бёлюгюнде ишлейгенлер гелди.

Яшлар бавунда ишлейгенлеге къонакълар Ислам дин тарбиялавгъа нечик оьр багъа берегени айтды, яшлар ата-ана-

ны аманатлары, олай да оланы оьсдюрегелер де оьсюп гелеген наслу учун жаваплы. Динибиз яш наслуну оьр къылыкълары, таза, намуслу, эдепли оьсдюремекни уллулардан талап эте, шо саялы бизден соралма да соралажакъ.

Уйде болсун, школаларда яда яшлар ба-

вунда болсун яшланы тарбиялайгъанда, ата-аналар да, муаллимлер де оьзлени алдына бир мурат тутмагъа тарыкъ – иманы бар, тарбиялы адамны оьсдюремек ва шолалыкъгъа етишмеге болсакъ, биз авлетле-рибизге лап къыйматлы байлыкъларыбызны тапшурмагъа болурбуз.

<p>Учредитель Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p> <p>Редакционный совет Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ</p> <p>Главный редактор Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ</p>	<p>Канонический редактор Абдулла АДЖИМОЛЛАЕВ</p> <p>Дизайн, вёрстка Мухаммад МУСАЕВ Иса ОМАРОВ</p> <p>Менеджер Абдусабир АХМЕДОВ</p> <p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.</p>	<p>Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г. Индекс 51325 При перепечатке ссылка обязательна.</p> <p>Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам». Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.</p> <p>Заказ № _____ Сдано в печать 30 декабря 2015 г. в 18:15 Тираж 2.000 экз.</p>	<p>Адрес редакции 367015, РД, г. Махачкала, ул. Аскерханова 13а.</p> <p>Телефоны: Редакция: (8722) 51-85-22. Подписка и доставка по г. Махачкале: 914-222. по Республике Дагестан: 8-988-699-28-24.</p> <p>E-mail: assalamweb@gmail.com; www.assalam.ru</p>
--	---	---	--

Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ гёре юрюв

Пайхаммарны ﷺ яшаву ажайып иш. Гъар гезик биз суннетден не буса да бир янгы затны билгенде, уйренгенде, биз шону яшавгъа чыгъарма, оъзюбно билимлеибизге гёре юрюме къаст этебиз. Суннетге гёре юрювюбно яхшылыгындан бизге ажайып затлар

билине. Пайхаммарны ﷺ яшавун ахтарып, биз шо бары да яшав гъалларда Къудратны Есине макътавлар этив болгъанны гёребиз. Къудратны Еси булай айта (маънасы): «Ким гече оъзюню къулун башгъа ерге элтген буса, шо таптаза» («аль-Исраъ» деген сура, 1-нчи аят).

Шо къул – Расуллагъа ﷺ, Къудратны Есини адамлагъа агъалыкъ этеген камиллешген къулу. Аллагъа сужда къылыву ону бары да къулагъа агъалыкъ этивге гелтирген. Пайхаммарны ﷺ яшаву бек гёзел. Гъар гезик Пайхаммарны ﷺ тарихини ва ону яшавуну гъакъында бир мюгълетни эшитгенде, биз ой булан шону гёз алгъа гелтиребиз, шолукъда огъар ювукъ болабыз, гъар тюрлю гъалларда ол нечик иш гёргенни англама башлайбыз.

Къурдашларым булангъы бир сапарыбызны вакътисинде бизге къулдукъ этгенлерден бирев къырыбизгъа гелди. Мени ювугъу ону атын билме суюдио. О адамны арыв аты бар эди. Тек сонг, атын сорап янгылыш иш этгенмен деп токъташып, мени ювугъу бир раз пашман болду. Мен огъар ол гъеч артыкъ зат сорамагъанын айтдым. Мен огъар ол, сапарда бола туруп, суюмлю

адамыбыз да адамланы атлары булан гъаваслангъанны билеми экен деп сорадым. Ол арыв атларда таваульну – болажакъ затны аламатын гёрген. Пайхаммар ﷺ гъар даим де болажакъ затны аламатын яхшы якъдан англатыв берме сую болгъан. Мени ювугъу шо гъакъда билмегенин айтды. Ол не буса да бир затны яхшылыгындан Пайхаммаргъа ﷺ ошагъанына шат болду. Шону уъстевюне де, биз суюмлю адамыбызны уъстевюне самолёт булан учуп, Мадинагъа бара эдик. Озокъда, шо гъис булан башгъа затны тенгледирме бажарылмай. Адамлар Пайхаммаргъа ﷺ не даражада ювукъдур?

Бизин яшавда биз оъзлерде Расуллагъа ﷺ ошайгъан кёп затлар бар. Бизин айланабызда Аллагъа яратгъан санавсуз кёп зат бар – юлдузлар, кёклер, ай, гюн, тавлар, тереклер, гюллер, адамлар,

жинлер, малайиклер. Оланы гъарисини оъз гёрюнюшо, даражасы бар. Яратылгъан шо затланы лап суюмлюсю кимдир? Бизин Пайхаммар Мугъаммат ﷺ, бары да бар барлыкъны агъасы, Адам пайхаммарны уланларыны бириси. Шогъар байлаву болуп муьмин адамланы бириси булай тизив сёзлени айтгъан: «Мен бизин Пайхаммар ﷺ йимик гёрюнюше яралгъанман, Аллагъа оъзюню Суюмлюсюне танглагъан келпетде яралгъанман: шо сыпат, эки гёз, эринлер, тил, эки къол, эки бут. Мен де шо келпетде экенимни эсге алагъанда, инсанлагъа бакъгъан якъда Къудратны Есини артсыз-алсыз рагъмулгъун гъис этемен». Нече де тизив болажакъ эди, къаркъара якъдан ошав йимик, юрек, ругъ ошав да болса, онда йимик, бизде де рагъмулу юрек, адамлагъа бакъгъан суюв, онда йимик илиякълыкъ да болса?!

Шогъар нечик етишме бола? Шогъар янгыз Пайхаммаргъа ﷺ гёре юрюв: ону йимик ашав, ону йимик ичив, ону йимик иш гёрюв, адамлагъа ону йимик янашыв булан етишме бажарыла. Ва сиз, оъзюгною гюзгоде гёрегенде йимик, шосагъат огъар ошай барагъаныгъызыны гъис этежексиз. Бизин яшавда Пайхаммаргъа ﷺ ошам болардай кёп зат бар. Оъзюгною бар имканлыкъны къутгъармагъызы, шоланы сынагъызы, бусагъат башлагъызы, шо гъакъда ойлашып къарагъызы. Ону яшав ёлун уйренме башлагъызы, ону гъакъындагъы хабарланы, ону къы-

лыгыны гъакъында охугъуз. Сиз ону булангъы байлавлукъну сезежексиз. Сиз бир тюрлю ажайыплыкъны леззетликни гъис этежексиз, шоланы сёзлер булан англатма къыйын. Шолар бизин юреклеибизге тиер деген умут бар, ва биз дериялар йимик, учсуз-къырыбиз терен аятдан (маънасы) къыймагълы инжилер аларбызгъа умут бар: «Эгер сиз Аллагъаны сую бусагъызы, магъа гёре юрюгною, ва Аллагъа сизин суюв» («Агълю Имран» деген сура, 31-нчи аят).

Мугъаммат ас-Сакаф шайхны ваъзасыдан

Пайхаммарыбызны ﷺ гъакъында

1 « Ону макътап Аллагъа Къуръанда булай деп айта (маънасы): «Гертиден де сен (гъей Мугъаммат), уллу къылыкъланы уъстюндеги адамсан». Шулай Аллагъа таала Оъзюню Пайхаммарын ﷺ макътагъан. Пайхаммарлыкъ берилгенче халкъ арада ону «аль-амин» деген аты болгъан.

Шонча да шолай сыйлы Пайхаммар ﷺ болгъан, Аллагъа таала бизге буюргъан ча огъар салават салыгъызы деп, Оъзю де, малайиклери де салават салгъанлар. Къуръанда Аллагъа булай айта (маънасы): «Гертиден де Аллагъа да ва ону малайиклери де ол Пайхаммаргъа салават саладыр, гъей иман салгъанлар, сиз де огъар салават салыгъызы ва салам да беригиз». Гёресиз къардашларым, нечик Аллагъа ону сыйлагъан, нечик уллулагъан! Аллагъа ол Пайхаммаргъа ﷺ суюнсюн деп бизге Къуръанда буюра.

Аллагъа таала булай айта (маънасы): «Сен айт (гъей Мугъаммат), Аллагъа берген сыйлыкълар булан ва Аллагъаны рагъмусу булан олар (бусурманлар) суюнсюнлер, о олагъа яхшыдыр олар жыйгъан затлардан». Аллагъаны лап да уллу рагъмусу, алдагъы Къуръан аятдан англашынагъан кюйде – Мугъамматдыр ﷺ.

Мавлетлер охуп, салаватлар салып, яшавда болгъан хабарларын эсерип, биз суюнебиз ол Пайхаммар ﷺ булан, Аллагъа бизге буюргъан кюйде. Пайхаммарны ﷺ сыймей боламы, ону макътамай боламы, ол Пайхаммар ﷺ бизин биринчилей оъзю сыйген болгъан сонг?!

Аллагъа Къуръанда булай айта (маънасы): «Ол Пайхаммар ﷺ муьминлеге бакъгъан якъда, бек рагъмулу

ва языкъсынагъан пайхаммар». Оъзюню асгъапларын бек сую болгъан, аврус гёрме барагъан болгъан, яхшылыгына-яманлыгына табыла болгъан, оьлсе гёмме бара болгъан. Аллагъаны янындан уьмметине суюнч хабар гелсе, бек суюнеген болгъан. Абу Талгъат деген асгъап айта, бир керен Пайхаммарны ﷺ янына бардым ва ону бек суюнюп, къуванып тапдым. Огъар: «Неге булай суюнесен?» – деп сорадым. Ол: «Неге суюнемейим, Аллагъа таала Жабрайыл малайикден уьмметине суюнч хабар йиберди, шо саялы суюнемен», – деген. О суюнч хабар да будур. Ким сени уьмметингден сагъа бир салават салса, сени бир керен макътаса, о адамны Аллагъа да ва Ону малайиклери де он керен салават салып макътар деген. Оъзюню заманында шулай суюнеген болгъан бизин Пайхаммарыбыз ﷺ. Бираз ойлашсакъ биз англайбыз, нечик уллу даражадыр, нечик уллу уъстюнюлюкдюр, Пайхаммаргъа ﷺ салават салмакъ. Бир керен салават салса, Есибиз Аллагъа он керен салават сала экен олай адамгъа, Оъзюню рагъмусу булан, гюнагъларыбызны гечмек булан Аллагъа бизин сыйлай. Къардашлар, бу бек уллу иш!

Асгъаплар Пайхаммарны ﷺ нече де бек суюген болгъанлар. Байлыгынын тюгюл, жанын да берме рази болгъанлар ол саялы. Абу Бакар, Умар, Осман, Али ва башгъа асгъапланы хабарларын эшитгенсиздир. Мен эгерме суюмен Мадина шагъардан бир къатынны хабарын. Пайхаммарыбыз ﷺ асгъаплары да булан Угъуд къазаватдан гелегенде, бу къатын буланы къаршылап чыкъгъан болгъан ва бу Пайхаммар нечик деп сорап болгъан гелегенлеге. Бугъар бирёв айтгъан, о

къазаватда сени атанг оьлдю деп, бу айтгъан, атамны сорамайман, Пайхаммарны ﷺ сорамайман, о нечик экен деп. Сонг бугъар бир дагъы бирёв айтгъан, сени эринг де оьлдю деп бу къазаватда. Бу айтгъан эримни сорамайман, Пайхаммарны ﷺ сорамайман деп. Сонг бугъар айтгъанлар, сени уланкъардашынг да оьлдю деп бу къазаватда. Бу дагъы да айтгъан, уланкъардашымын сорамайман, Пайхаммарны ﷺ сорамайман деп. Сонг бугъар, Пайхаммар савсаламат, огъар бир зарал да болмады, эсен-аман къайтып геле, деп айтгъанлар. Бу къатын ону гёрме суюмен, деп айтгъан. Сонг Пайхаммарны ﷺ гёрген заманда, бу къатынны юреги парахат болгъан ва: «Сен савсаламат бусанг, сагъа зарал болмагъан буса, къалгъан затлар, бары да аз зат», – деп айтгъан. Къардашларым, бу къатын да оъзюню атасын, уланкъардашын, эрин бек сую болгъан, биз суюген йимик. Тек ол къатын бары да затдан бек Аллагъаны да ва Пайхаммарны ﷺ да сую болгъан. Неге тюгюл де, о биле болгъан, ону иманы да, дини де камил болмасны, эгер ол Пайхаммарны ﷺ бары да затдан артыкъ сыймей туруп.

Лап да къыйынлы гюн бизге шапат этежек, кёмек этежек Пайхаммарны ﷺ да сыймей дагъы кимни суюп бола?! Ол Пайхаммарны ﷺ сыйгенлени, огъар кёмек этгенлени, Аллагъа да Оъзюню рагъмусу булан, Оъзюню сыйлы женнетлери булан суюндюргендир. Аллагъа бизге де кёмек этсин ол Пайхаммарны ﷺ дагъы да ювукъ таныма, ону сыймеге ва ол гёрсетген ёл булан юрюме. Пайхаммарны ﷺ яшавун билсек, ону гъакъында ожакъларыбызда кёп айтсакъ, огъар кёп салаватлар салсакъ, ожакъларыбызда

Аллагъаны рагъмусу да, берекети де болур.

Аллагъа шукур этип, макътавлар этип, Аллагъа макътагъан Пайхаммарны ﷺ макътап, ону яшавун эсерип, этилеген жыйынлагъа мавлет деп айта. Шолай сыйлы мавлет мажлислени де уллу имамлар, уллу алимлер макътагъанлар. Сав дюньяда белгили алимлер Абу Шамат, Сахави, Ибнуль Жавзи, Суюти, Иракъи, Ибн Гъажар Аскъалани, Ибн Гъажар Гъайтами, Ибн Абидин ва башгъа уллу алимлер мавлетте арыв багъа бергенлер.

Охувчулагъа Пайхаммарны ﷺ гъакъында бир-нече маълуматны эсине салсам ери болур, деп эсине геле. Пайхаммарыбызны ﷺ атасы Абдулагъа, анасы Аминатдыр. Оъзю Маккада тувгъан, Мадинада гёмюлген. Оъзюню бети къызыл-къатыш акъ болгъан, къурайш тухумдан болгъан. 40 йыл болагъан заманда Аллагъа таала оъзюне пайхаммарлыкъ берген, 23 йылны узагъында оъзюне Къуръан тюшген. Авлетлери етти болгъан. Уъчюсю уланлардыр: Къасим, Абдулагъа (Тагъир), Ибрагъим. Дёртюсю къызлардыр: Зайнаб, Рукъийят, Умму-Кульсум, Фатимат. Ибрагъимден къайрылары Хадиджатдан тувгъан, о буса Мариятдан тувгъан. Къатынлары: Хадиджат, Савдат, Айшат, Гъафсат, Умму-Гъабибат (Рамлат), Умму-Саламат (Гъинд), Зайнаб бинт Жагъш, Жувайрият, Сафийят, Маймунат, Зайнаб бинт Хузаймат, Марият. 63 йыл болагъанда гечинген. Ону ёлу булан юрюмеге Аллагъа бизге кёмек этсин ва дюньяда да, ахыратда да талайлы ва насипли къуллардан этсин. Амин. Аллагъумма салли аля Мугъаммадин ва аля али Мугъаммадин ва саллим.

Ислам дин терроргъа къаршы

ШАМИЛ ГЪАЖИ ЗУРПУКЪАНОВ

1 « Тек неге буса да, перделени артына гирип яшынагъан, гюнбатыш агъаланы демократия бырыкъсырыкъчылары далиллени Израилни пайдасына булгъап яда гюч этивчю на-март ишлерин гёрмемиш бола.

Ислам дин не террорчулукъну яратывчу, не ону юрютювчю, не ону пропагандисти тюгюл, не къадар, Ислам дин террорчулукъгъа ва къайсы тюрлю гюч этивге де къаршы.

Бусурманлар даим де янгыз озлеге ябушагъанлагъа къаршы ябушгъан, озлени ва озлени агъюлерин оьлтюр-генлени оьлтюрген. Тарихде бир гезик де болмагъан, Пайхаммарны ﷺ буйругъу булан бир гюнагъсызны да яда гьёкюнген адамны оьлтюрген заман.

Террорну Ислам дин булан бир ортакъ иши де болмагъан, ва шо терминни бютюнлей Ислам дин булан байлама ярамай, демек, «ислам террорчулукъ», «ислам экстремистлик» деп айтмакъ гъакъыкъатгъа гъеч кыйышмай.

Террорну миллети, дини, адамланы терисини тюшюмюне гёре айырыву ёкъ. Террорлукъ озлени Ислам дин ва озге тюрлю къайсы дин булан да байлаву этегенлерден тувулунма бола. Шогъар гёре террор янгыз озлени Ислам дин булан байлаву этегенлени янындан бола деп токъташдырма ярамай.

Террорчулукъну Ислам динни бары да алимлери бир тавушдан айыплай. Олар террорчулукъну булай белгилей: «Террорчулукъ – шо оьчлюк, шону гъар ким озтерече айрыча сынама болагъан (яни, террорчу болма болагъан), савлай жамият яда пачалыкъ къуршалма болагъан (яни, террорчу пачалыкъ), демек, адамны тенг ихтиярлардан магърюм этив, ону динин, гъакъылын, намуусун ва мал-матогъын ёкъ этив учун ябушув этеген пачалыкъ».

Не ёрукъда этиле буса да, суйсе пачалыкъ оьлчевде болсун яда экономика тармакъда болсун, огъар къадагъа этиле. Биревню де – не бусурманланы, не де олар булан парахатлыкъда яшайгъан башгъа диндегилени кыйыкъсытма, олагъа къоркъув берме ихтияры ёкъ.

Бусурманлагъа этилеген террор ишлеге байлаву Расуллагъ ﷺ булай айтгъан (маънасы): «**Бирев де, не масхара булан, не де герти кюйде (ондан изнусуз) къардашыны мал-матогъын алмасын! Ким гъатта озюню къардашыны гъасатаягъын алгъан буса да, къайтарып берсин**» (ат-Тирмизи).

Айтывлагъан кюйде, Пайхаммарны ﷺ асгъабалары кимесе биревню къоркъутгъанда Расуллагъ ﷺ булай айтгъан: «**Бусурманлагъа бусурманны къоркъутма изну берилмей**» (имам Агъмат, Абу Давут).

Бусурманлар булан парахатлыкъда яшайгъан бусурман тюгюл адамны кыйыкъсытывгъа, оьлтюрювге, яда оланы бусурманлыкъны къабул этме борчлу этегенликге байлаву болуп, Аллагъ булай айтгъан (маънасы): «**Ислам динде гюч этив ёкъ**» (сура «Аль-Бакъара», аят 256).

Олай да Расуллагъ ﷺ булай айтгъан: «**Ким бусурманлар булан парахатлыкъ дьгъар байлагъан адамны оьлтюрсе, шо 40 йылны узгъында гъатта женнетни йисин де сезмежек**» (имам аль-Бухари).

Ислам динни чакъырыву йымышакълыкъ ва терен гъакъыллыкъ кюрчюсюнде яратылгъан. Шогъар байлаву болуп Къудратны Еси булай айтгъан (маънасы): «**Мугъаммат, озюнгю Есингни ёлуна терен гъакъыллы ва рагъмулу сёз булан чакъырыв эт...**» (сура «Ан-Нагъль», аят 125).

Масъала недедир?

Ислам динни неге айыплайлар? Дюньяда кёп санавдагъы жаллатланы, тонаувчуланы, яда бек оьжетли ишлер этеген гюплени кюллариындан гъеч гюнагъсыз адамлар оьле, шо террорчулар яда адам оьлтюрювчю жаллатлар бусурманлар тюгюл ва Ислам динге бир аралыгъы да ёкъ!

Неге буса да телевидениеден «хачперес террор», «хачперес экстремизм» яда «иудей экстремизм» деп айтывмай, неге? Бусурман тюгюллени арасында террорчулар ва жаллатлар ёкъ деп тюгюл, динни де, террорну да бир-бири булан байлама суймей айтмай, олай да, хачпереслени, иудейлени яда буддистлени авадан кёп яны не террорчулар, не оьлтюрювчю жаллатлар тюгюл,

ва оланы къайсы буса да бир сектасыны, озге тюрлю къанатларыны ишлерине гёре багъа берилмей.

Шолай болгъанда Ислам динни неге террорчулукъ булан байлаву этелер нечик чи Ислам да дин, шону устевюне де, Яратгъаныбызны Озью яратгъанлагъа берген законларыны жыйымы. Оьзлени Ислам динге кюшмагъан бир-бир адамланы яда секталаны ишлерине гёре, савлай Ислам дюньясын, бары да бусурманланы айышлама тюшмей чи.

Балики, сиз оз ихтиярларыгъызыны яхшы якъламайсыздыр, деп айтагъанлар болма ярай. Шолагъа биз шулай жавап беребиз: «Юзлер булангъы алимлери, минглер булангъы студентлер, миллионлар булангъы бусурманлар биз террорчулар тюгюлбюз деп кычыра тек, неге буса да, бусурманланы авадан кёп яныны тавушун эшитмейлер, Ислам динни атындан айтагъан бир тайпа бандитлени сёз кюшувларыны буса эшителер».

Гъасили, гъар тюрлю увакъ-тоек гюплени ишлерине гёре кыйыма берме тюшмай. Ислам – чыдамлыкълагъа ва бары да адамлагъа лайыкълы кюйде янашывгъа, айырып айтгъанда башгъа динлени вакиллерине шо ёрукъда янашма чакъырагъан лап илиякълы ва адилли дин.

23 йылны узгъында сёзю булан да,

дав урушларда да этген чакъырывларында Расуллагъ ﷺ, юзлер булан имканлыкълары болса да, бир адамны да оьлтюрмеген.

Сыйлы къазаватгъа (жигъатгъа) чакъырагъан бары да аятлар ва гъадислер душманланы гъужумуну вакътисинде динни якъламакъ учун тюрлююрген. Янгыз майданда бусурманлагъа къаршы дав этеген душмангъа, олагъа Ислам динни ёлуна тюшмекни маслагъат этмек учун къаркъара гюч булан чыгъагъанда къаршылыкъ билдирмеге ярай. Шону булан бирге, барысын да ёкъ этме, парахат халкъны оьлтюрме, маданият байлыкъланы вагъши кюйде дагъытма, тонаувчулукъ-талавурчулукъ ва ш.б. терс ишлер булан машгъул болма ярамай болгъан.

Ислам динни ва бусурманланы террорчулукъда, гюч этивде яда вагъшилике айыпламакъ учун тюз ва инамлы гъеч далил ёкъ. Ислам динге ва бусурманлагъа бир тюрлю гюплени яда табунланы нажаслыкъларына гёре кыйыма берме тюшмей. Шолай да Ислам динни байрагъы булан парахатлыкъдагъы адамланы дагъытагъан яда къоркъутагъан тайпалагъа да гъеч айыпдан тазалав болмас.

Ислам – шо парахатлыкълы дини, Аллагъдан гелген адилликни дини. О сыйылы ва зор гючлю!

Варисликни нечик пайлама герек?

Варисликни пайлаву даим де агъамиятлы иш гъисаплангъан. Ислам дин шогъар уллу тергев бакъдыра.

АНСАР ГЪАЖИ РАМАЗАНОВ

ОНГАРГЪАН

Инсан бу дюньядан гёчгендокъ, Ислам дин, бары да талапланы сакълап, ону гёммекни буюра. Инг башлап ону гёмювге байлаву харжланы ол адам тюрде кюйгъан мал-матогъдан алына. Ондан сонг, кългъан борчлары бар буса, шолар къайтарыла. Арта ону мал-матогъыны уьчден бир пайындан васияты кютюле. Шондан кългъан пайы ону варислерине арасында тебенде эсгерилеген ёрукъда оьлешине.

Мал-матогъ уьч себепге гёре варислик этиле: дос-къардаш, уьйленив ва Ислам дин. Арта эсгерилегинин булай англатма бола: гъеч бир вариси ёкъ бусурманны мал-матогъы бусурманланы ортакъ хазнасына (байтул мал) бериле.

Эргиши варислер (варислик пай алагъан эргилер):

1. Оьлюню уланы ва ону уланы, ону да уланы ва ш.б...
2. Атасы ва ону атасы ва ш.б...
3. Ата якъдан агъасы, иниси ва ону уланы.
4. Оьлюню атасыны агъасы, иниси (агъаву), ана якъдан агъайларындан къайрылар.
5. Ата якъдан агъавуну уланы (узукъариси).
6. Оьлген къатынны эри.

Тиштайпа якъдан варислер (варислик пай алагъан тиштайпалар):

1. Оьлген къатынны кызы яда кызылары.
2. Оьлюню уланыны кызы ва оьлюню торунуну кызы, дагъыдалары...
3. Оьлюню анасы.
4. Уланасы (оьлюню атасыны анасы, ва оьлюню анасыны анасы).
5. Оьлюню кызырдашы.
6. Оьлюню къатыны.

Сыйлы Къуръанда варислеге белгиленеген пай-дан 1/2 пайны, эгер

- Оьлген къатынны уланы яда торуну ёкъ буса.
- Кызына, олай да уланыны кызына.
- Оьз кызырдашына яда ата якъдан кызырдашына (олар бир буса)

1/4 пайы:

- Эрине. оьлген къатынны уланы яда торуну бар буса.
- Къатынына, эгер оьлген гишини яшлары яда торунлары ёкъ буса.

1/8 пайы:

- Къатынына, эгер оьлген эргишини яшлары бар буса.

2/3 пайы:

- Эки яда дагъы да кёп кызыларына, эгер оланы улан къардашлары ёкъ буса, яда уланыны кызыларына.
- Ата якъдан эки яда дагъы да кёп кызырдашлагъа.

1/3 пайы:

» 5

Варисликни нечик пайлама герек?

4 « – Анасына, эгер де оьлюню яшлары яда торунлары ёкь буса, олай да эки яда дагы да кёп агъа-инилеге яда ана якъдан кызардашлагъа.

1/6 пайы:

– Оьлюню атасына, уллатасына, эгер оьлюню уланы яда торуну бар буса.

– Анасына, эгер оьлюню уланы яда торунлары, яда эки, дагы да кёп агъа, ини-лери яда кызардашлары бар буса.

– Улланагъа.

– Уллананы кызына, эгер оьлюню оьз кызы бар буса.

– Ата якъдан кызардашына яда кызардашларына, эгер олар оьлюню оьз кызардашлары булан бирге болажакь буса.

буса, ол варислени арасындан тайдырыла.

Бары да якъдан агъа-инилер (олай да, ата ва ана якъдан кьардашлар) – оьлюню атасы, уланы, торуну сав буса, варисликден магърюм этиле.

Оьлюню оьз ва ата якъдан агъасы-иниси – эгер оьлюню атасы, уллатасы, уланы, торуну (уланын да), оьз агъасы-иниси, ва ата якъдан агъасы-иниси, оьз агъасыны-инисини уланы, оьз кызардашы, эгер ону булан бирге турагъан уланыны кызы, ата якъдан кызы, эгер ол оьлюню кызы булан бирге тура буса, варисликден магърюм этиле.

Оьлюню ата-анасы, авлетлери ва эркъатынны бириси нечик алай да варислик алагъан варислери гьисаплана.

Варислик этивню гезиги

Варислик алма башгъалар болса, варисликге ихтиярны тайыву. Оьрде эгерилген варислени арасында, оьлюню ювукь кьардашлары бар туруп, йыракь кьардашлары варисликге ихтияры болмай. Гелигиз, шо нечик болагъан гезиги булан англатма кьарайыкь.

Уллата – оьлюню сав атасы бола туруп, ол варисликден магърюм этиле.

Уллана – оьлюню анасы бола туруп, ол ата, яда ана якъдан экенинден гьасил болмайлы, варисликден магърюм этиле.

Торун (кызы яда улан) – оьлюню уланы бар

Эргиши опуракъ. Негер изну бериле ва негер къадагъа этиле?

Эргишиге опуракъ тешек, перде ва дагы да затлар учун, бек сийрек гезиклерде тюгюл эсе, шо гьакьда тебенде айтылажакь чилле кьумачны пайдаландырма ярамай. Хузайфа тапшургъан гьадисде айтылагъан кюйде, Пайхаммар эргишилеге чилле кьумачдан тигилген опуракъны гийме ва шону уьстюнде олтурмакьны къадагъа этген.

Эргишилер учун чиллени гери урагъан башгъа гьадисни имакуль Харамайн да, имам аль Къазали де гелтирген. Олар чиллени йымышакьлыгы эргишилени асиллигине кьыйышмай деген. Тиштайпалагъа буса чилле опуракъ гийме де, тюбюне ййма да изну бериле.

Чилле кьумачдан опуракъ гийме яда чиллени кьоллама эргишилеге айрыча шартларда, мисал учун, аврувгъа тарыгъа яда оьлю гьалгъа салма болагъан ялавда яда сувукьда яратыла. Эргишилер чиллени башгъа гьажатлыкьда да пайдаландырма бола, эгер башгъа опуракъ табылмаса, аврат ерин япмакь учун. Яда эргиши кычытыв аврувгъа яда гёнде болгъан башгъа тюрлю аврувгъа тарыгъан ва оьзге опуракъ аврувну оьрчюте буса, чиллени кьоллама яратыла. Олай да эргишилеге чилле опуракъны кьоллама яратыла, эгер де ол бюрче яда башгъа тюрлю увакь жанланы талавуруна тарыгъан буса.

Эгер опуракъ тигилген кьумач да башгъа материал булан янаша чилле де бар буса, шолай опуракъны гийме изну бериле, тек чиллени аврулугъуну пайы башгъа кьумачны пайындан авур тартма ярамай яда эки де кьумачны пайлары тенг болма герек – шарт шолай.

Олай да чилледен тикме тигивю булангъы кьумачны яда чилледен ямав салынгъан опуракъны пайдаландырма ярай. Эгер тикме тигив орта бойлу адамны бир-бирине кысылып тигилген дёрт бармакьны оьлчевюнден уллу тюгюл буса. Эгер дёрт бармакьны оьлчевюндеги тикме тигив кьумачны башгъа-башгъа ерлеринде болса – шоллукьда чиллени пайы

кьумачны пайындан кёп болса, эргишилеге шо кьумачны пайдаландырма изну берилмей.

Эргишини опурагъында чилле ямаву болмакь яратыла, мисал учун, ягъасында, енглерины кьыйырыларында ва ш.б., эгер де шо нормадан артыкь болмаса. Олай да чилле йипни зувгъанланы такьмакь ва ачгъычланы илмек учун да пайдаландырма яратыла.

Донгузну ва итни терилериден этилгенлеринден кьайры, батгъан опуракъланы гийме де изну бериле. Донгуз, ит терилерден этилген опуракъланы эргишилеге де, тиштайпалагъа да намазы ёкь заманларда да гиймек къадагъа этиле, сувукь тиерден кьоркьунчулукь яда башгъа опуракъ ёкь заманларда яратылып да къала. Шолай янашыв гьарам оьлген гьайванны йилемеген гёнюнден этилген опуракъгъа да тие.

Алимлеге ва англавлу адамлагъа простой адамланы опуракъларындан айырылагъанларын гийсе яхшы, шолай янашыв адамлагъа оланы насигъатларына ва гёрсетивлерине кьулакьасма имканлыкь берир. Эгер алимлени опуракъларын шо мурат булан гие буса, олар шону учун шабагъатланма бола.

Бир аякьгийим булан юрюмек ва ону эретургъан кюйде гиймек арив тюгюл. Олай да аякьгийимни башлап онг аякьгъа гийме, чечегенде буса сол аякьдан чече тюше.

Эргишиге темир яда алимин юзюк такьма яратыла, гюмюш юзюкню буса онг яда сол кьолуну ченекей бармагъында такьмакь ону учун сюннет гьисаплана. Буса да ону онг кьолуна такьса дагы да яхшы, сонг кьолуна ва эки де кьолуну ченекей бармакьларына такьмакь да четим масъала тюгюл. Эгер юзюкде кьыймагьлы таш бар буса, ону кьолну аясына бакьдырса яхшы.

Ятгъынча алдын «Бисмиллагъ» деп айтып, опуракъны бюклев салма тюше. Ат-Табрани тапшургъан кюйде «Бисмиллагъ» деп айтмайлы бюклевни салынмагъан опуракъны гечелер жинлер гие, ва олар тез эсги бола.

Кьудратны Есини алдындагъы кьулчулукьну емишлери

Оьзюню нукьсанлыгына мюкюр бол – шо заман Кьудратны Еси Оьзюню гючю ва кьудраты булан сени якьлар. Оьзюнгню тарчыкьлыгынгны ва ярлыгынгны англа – шо заман Яратгъаныбыз Оьзюню байлыгы

булан сагъа кёмек этер. Неге тюгюл, ким гьакь юрекден даим оьзюне Аллагъ герекни гьис этсе, уллу байлыкьгъа ес болажакь – Кьудратны Еси Аллагъдан кьайры, биревге де, бир затгъа да гьажатлы болмажакь.

Неге тюгюл, кьул учун, Кьудратны Еси Аллагъгъа сыйынса тюгюл, дагы бир ерде де кьутулув ва сыйыныв ёкь. Кимге Аллагъны алдында кьулчулукьну (убудийя) даражалары хас буса, шо Яратгъаныбыз оьзюню агъалыгы (убудийя)

дратны Еси Аллагъ Кьурьанда булай айтгъан (маънасы): «Гьакь герти кюйде, кьурбан этивлер гьажатлылар учун белгилене» (сура «Ат-Тавба», аят 60). Яни, Аллагъ ругъ якъдан камиллешген даражагъа етишген адамланы яхшылыкь-

булан кёмек этер, айрокьда кьул даим Аллагъны эсге ала (зикр эте буса) буса. Нечик чи, Кьудратны Есин эсге алыв Аллагъны алдындагъы кьулчулукь даражаны мукьнатис йимик оьзюне тарта. Инсан бютюн юреги булан гьакь герти кюйде Кьудратны Есини кьулу деген атгъа ес болма суюсе, Аллагъ сёзсюз кюйде ону Оьзюню кьудраты булан якьлар. Шо кьул Кьудратны Еси Аллагъны оьзюне бакьгъан якьдагъы рагьмулугъуна шагъат болса, шо да Яратгъаныбызны огъар бакьгъан якьдагъы якьлавурунуну янгъыз аз гесеги болур. Ким даим кьулу даражасын, ярлыгыын, гёрсетме, Аллагъгъа гьажатлыгъын исбатлама кьаст эте буса, Кьудратны Еси Яратгъаныбыз тез заманны ичинде Оьзюню огъар шабагъатларын берер. Ким чалт кюйде Кьудратны Есини шабагъатларына ес болма суюе буса, шо гьакь герти кюйде Огъар гьажатлы экенине мюкюр болсун. Кьу-

лар булан кёп шабагъатлагъан чакьы оланы Кьудратны Есини алдындагъы кьулчулукьгъа гьасиретлиги гючлене, оларда иман гючленген чакьы, олар Яратгъаныбызгъа ювукь бола. Шону булан бирге шолай адамланы зорлугъу ва абуру артагъанда йимик, оланы муъминлени алдындагъы ювашлыкь саламатлыгы, имансызлардан оьрлюгю гючлене.

Пар гезик, ругъ якъдан камиллешивню оьр даражасына етишген адамлар оьзлени напсы ушатагъанны татывун билгенде, шону учун разилик билдире. Неге тюгюл, шолай адамлар учун напсы оьзлеге кьарав герекли, рагьмулу янашыв гьажатлы, бир-бирде савгъатлар берме тюшеген гиччи сабийге ошай. Башгъа гезикде буса шолай адамлар, пайхамарланы васиятларына гёре юрюп ва дюньялыкь кеп чегивлерден кысып, оьзлени напсы сюеген затлардан магърюм эте. » 6

Сен – юрегингни елегенни къулусан

«Убудийя» деген сёз къулчулукъ ва есирлик деген маънаны англата. Инсан оъзюнден оърлюк алагъанны ва юрегине еслик этегенни къулу гысаплана. Эгер инсан оъзюню напсына есирликге тюшген буса, ол оъзюню напсыны къулу, эгер де дюньялыкъ ишлеге есирликге тюшген буса, ол дюньялыкъ ишлени къулу.

Сужда къылыву айырылмайгъан кюйде дюньялыкъ ишлеге байлангъан мюрит оъзюню юрегине маънасыз йимик этегенине ва оъзюню къаркъарасын къыйнайгъангъа шеклик ёкъ. Неге туюл, шолай сужда къылыв, гъатта шо кеп керенлер оьтгериле буса да, Къудратны Еси Аллагъны алдында бир зат да туюл. Шо жансыз къаркъара йимик. Гъалиги заманда кеп санавдагъы адамлар дюньялыкъ ишлени артындан чаба, сонг буса гечелени сужда къылыв да йибере. Эгер гъатта кеп керенлер сужда къылыв айырылмайгъан кюйде дюньялыкъ ишлеге сююв булан хоншулукъ эте буса, адамны Аллагъга ювукъ этмей буса, дюньялыкъ ишлени сюегенлер, тынглавуз болуп, кеп сийрек сужда къылагъанланы гъалы не болма герек? Аллагъны бирлигине инанагъан адам Къудратны Аллагъга яратгъаныбызгъа толу кюйде таби болгъанлыкъ булан да бойсыныр. Къулу къыйматлыгъы ва яхшылыгъы ол кимге ва негер сужда къылыву булан да белгилене. Билеген адамны къыйматлыгъы буса огъар тюшонген объектден гъасил бола.

Ялбарыв (дуа) шо сужда къылывдур

Инсанны Къудратны Есини алдындагъы къулчулугъу аслу маънасы ялбарывда гёрюне. Шогъар гёре ялбарывну заманында къул, оъзюню Есинден дасузуз шабагъат гёзлеп, оъзюню гючсюзлюгюню, гъалсызлыгъыны ва тарчыкылыгъыны дасусун ачыкъ эте. Неге туюл, гъакъ герти къулчулукъ – шо адамны яхшы иш этмек ва гюнагъ ишлени къоймакъ учун оъзюнде гюч ёкъгъа олай да бары да яхшы ишлер ва рагъмулукълар Къудратлы Яратгъаныбыздан гелегенге мюкюрлюк этивю. Пайхаммар ﷺ ялбарывну бары да затланы кюрчюсю гъасапта гёрсетген, неге туюл, ялбарывну тюп маънасы шо къулу тебенлигидир ва ону бой-

сынывудур, оъзюню оър даражасында буса шо янгыз ялбарывну вакътисинде этишилелер.

Гъакъ герти сужда къылывгъа четим этивлелер

Билигиз, инсангъа Къудратны Еси Аллагъга ювукъ болувгъа четим этеген затлар, гъатта гъар бусурман учун борч болгъан намазда да дёрт журагъа бёлуне: аллагълыкъ, иблислик, гъайванлыкъ ва йыртгъычлыкъ.

Аллагълыкъ журалар Къудратны Еси Аллагъны герекли белгилерине ошай, ол шоланы толу кюйде къабул этмекни гери ургъан. Шолай даражалагъа шулар гире: уллулукъ, оърлюкге къасткъылыв, оьктемлик, биревге де ва бир затгъа да писиревлю болмайгъанлыкъ, адамлагъа гъакимлик этивге къасткъылмакъ, бусурманлардан кимден буса да оъзюню оър гёрмекни гъис этмек.

- Иблис журалар шайтан журалагъа къардаш – шо яман гюнчюлюк, адилсизлик, макюрчюлюк, намартлыкъ, ялгъан, экиюзлюк, бош затлыкъгъа авункъу болув.

- Гъайванлыкъ журалар – шолар ашамчылыкъ, ачгёзлюк, ювукълукъ этивге гючлю гъасиретлик ва сюювчанлыкъ, шо жураляны юртегенлер зиналыкъда ва уручулукъда гюнагъгъа тюше.

- Йыртгъычлыкъ журалар – шолар ачув ва оьчлюк. Шо жураляры булангъы адамлар Аллагъ къадагъа этген авур гюнагълагъа – башгъа адамны оьлтюрювге, олай да огъар бир тюрлю сакъатлыкълар салывгъа гюнерли болур.

Башлап адамны юрегин гъайванлыкъ журалар елер. Эс табып, дюньягъа тюшонеген девюрюнде онда йыртгъыч журалар да ачылма башлай. Эгер шо заман Къудратны Еси Аллагъ Оъзюню къулун якъламаса, инсан, шайтандан кёмек излеп, оъзюню гъакылыны макюрчюлюкге ва намартлыкъгъа бакъдырып пайдаландырма башлар, шайтан буса оьз гезигинде адашгъан адамны янгыз Аллагъгъа хас даражалагъа ес болувгъа теберме къаст эер. Ким иблисни бир даражасын сама алса, ону Аллагъ Оъзюне ювукъ болувгъа байлавлу бир тюрлю имканлыкъ да бермес, сонг иблисте ва ону асгерине багъып: «Сизин Магъга ювукъ болгъан адамлагъа тагъсир этмек учун имканлыгъыгъыз ёкъ, буса да Менден арек тайгъан гъар адамгъа толу кюйде гъакимлик этме боласыз». Къудратны Еси Аллагъ булай айта (маънасы): «Аллагъ

иблисте: Лагъ бол мундан! деп буюргъан. Сени артынга тюшгенлеге де, сени оъзюнге де жагъаннем этегенин этер. Оъзюнгню сёйлевлеринг булан оланы гёзлерин къыздыр ва олагъа къаршы оъзюнгню черивлерингни бакъдыр, олар булан бирче оланы малматагъында, яшларына къаравда ортакъчылыкъ эт ва олагъа сёзлер бер». Тек иблис олагъа янгыз ялгъан сёзлер бере». (сура «Аль-Исра», 63-64 аятлар), шу сёзлерде уллу къоркъунчулукъ бар, нечик чи, Къудратны Еси Аллагъны «олар булан бирче» оланы малматагъында, яшларына къаравда ортакъчылыкъ эт деген сёзлени маънасы шулай – оларда гери урулагъан ёллар булан малматагъ болдурувда. Ва оланы изну берилмейген къайдада харжлама иштагъландыр, олай да яшларда да, оланы къадагъа этилеген ёлда тувдуруп, шолай оьсдюор. Олагъа «сёзлер бер» деген сёзлени маънасы да ялгъан сёз беривлер, шо ишлер учун гъисап беривлер де, оьлюлер тирилежек гюнлер де болмажакъгъа багъышлангъан. Сонг да Къудратны Еси булай толумлашдыра: «Тек иблис олагъа янгыз ялгъан затлагъа байлавлу сёз бере», яни, иблис гюнагъ затланы безендире, адамланы юреклерине гъар тюрлю терс ишлени тюз этип, умутгъа инандырып синдире.

Гъадисде булай айтыла: «Иблиснерге ташлагъанда, ол булай сорагъан: «Гъей Есибиз, Сен мени ерге тюшюрдюнг ва, оъзюнгню рагъмундан магърюм этип, мени налатладынг. Энни мени уюм къайда болажакъ?» Къудратны Еси булай жавап берген: «Сени уюнг – бойдагъы гъажатхана».

Иблис дагъы да: «Мен оъзюмню жыйынларымын не ерге оьтгерекмен?» – деп сорагъан. Къудратны Еси Аллагъ: «Сени жыйынарынгны ери – базарлар ва ёл бойлардагъы ерлер», – деп жавап берген. Иблис: «Мен не ашажакъман?» – деп сорагъан. Къудратны Еси: «Сени ашынг – шо тепсиде Къудратны Еси Аллагъны аты эсгерилмеген аш», – деп жавап берген. Шо заман иблис булай тилеген: «Мени учун ички эт». Къудратны Еси: «Сени учун ичкинг – эсиртеген бары да ичкилер», – деген. Янгыдан иблис булай тилеген: «Мени учун будун эт». Къудратны Еси: «Сени учун будун – шо зурнай», – деген. Дагъы да иблис: «Мени учун китап эт», – деп тилеген. Къудратны Еси: «Шолар йырлар ва шигърулар», – деген. Иблис: «Мени учун мени язывум болмажакъмы?» – деп сорагъан. Шогъар Къудратны Еси: «Сени язывунг – шолар татуировкалар», – деп жавап берген. Иблис: «Мени учун къысгъача айтылагъан терен пикруну этме бажарыламы?» – деп узатгъан. «Сени учун къысгъача айтылагъан терен пикру болуп айтылагъан гъар ялгъан токътар», – деген Къудратны Еси. Сонг иблис: «Мени расулларым болажакъмы?» – деп сорагъан. Кудратны Еси: «Сени расулларынг – шолар болажакъ затны «алданокъ бирдиричюлер», – деген. Иблис булай тилеген: «Магъа къапкъынлар беригиз». Шогъар Къудратны Еси: «Сени къапкъынларынг тиштайпалар болажакъ», – деген.

Дагъыстанны муфтиси шайх Агъмат гъажы Абдулаевни «Благонравие праведников» деген китабына гёре

Къудратны Есини алдындагъы къулчулукъну емишлери

5 « Есибиз булан рази болув, толу кюйде Огъар таби болув ва оьзлени бары да ишлерин Огъар тапшурув

Аллагъдан рази болувну, толу кюйде Огъар таби болувну (таслим) ва оъзюнгню бары да ишлерингни Огъар тапшурувну (тафвиз) тюп кюрчюсю. Бил, сени башынга къопгъан балагъны авурлугъуну даражасына къарамайлы, Аллагъ язгъан затгъа байлавлу болуп сенде гъеч разисизлик тувулунмайгъанлыкъ шо рази болувдур. Бил, къулу болмаса ярамайгъан борчу шо Аллагъ язгъан зат булан рази болувдур. Неге туюл, Къудратны Еси язгъан зат булан бары да адамлагъа рази болма бажарылмай, мисал учун, олар оьзлер этген гюнагъ иш булан рази болма бола. Рази болув – шо

юрегинден гъар тюрлю разисизликлени тайдырыв шо да юрекде янгыз шатлыкъны ва толу кюйде рази къалывланы къоймакъ муратда этиле.

Яни, шо Къудратны Есине къарарларына байлавлу юрекни рагъатлыгъы, Аллагъ рази болгъан затлар булан рази болув, ва Ол Оъзюню къулуна танглагъан затлар булан рази болув. Шолай разиликни белгили болуп да Аллагъ языв язгъынча инсанда не буса да бир танглав болмайгъанлыкъ, олай да языв язылгъандан сонг разисизлик тувулунмайгъанлыкъ. Дагъы да бир белги – нечик четим гъалларда да Аллагъгъа бакъгъан сюювню сакълав. Гъакъ гертиси, иманны татлигини гъислерин янгыз Есибиз

гъисапда Аллагъ рази адам гъис этер. Шо татлиликни кимни не юрегинде дюньялыкъ гъаллагъа аз буса да сююв бар адам сезмес.

Разилик эки журагъа бёлуне: бары да затларда лап яхшы низам токъташдыргъан Къудратны Есини Оъзю булан рази болув ва Ону бары да къарарлары булан рази болув. Къудратны Еси Аллагъ булан рази болагъан Ону алданокъ этилеген гёрсетивлерине де къаршы туюл. Ким Есибиз Оъзюню къулу учун гертиден де лап яхшы затны танглай буса, Ону шо танглавун да гъакъ герти кюйде сюе. Тафвизге ва таслимге тиеген ягъын айтса, шо толу кюйде Аллагъны ихтиярлыгъына бериливде оьзю этген танглавну гери урув бола. Таслим, Ислам ва истислам – бир та-

мурлу сёзлер, кюрчюсюнден буса Аллагъгъа таби болув ва бойсыныв Ону алдында оъзюню къулчулукъ гъалын гёрсетив деген маъналар токътагъан. Тафвиз – шо къайсы буса да дюньялыкъ ишни танглавну гери урув, Оъзюню Есине толу кюйде аркъа таяв ва Ол танглагъан затлагъа къаршы гелеген бары да ишлени гери урув. Айтылагъан кюйде, тафвиз Къудратны Есини къарарлары яшавгъа чыгъарылгъынча бола, таслим буса, яшавгъа чыгъарылгъандан сонг бола. Тафвиз ва таслим Аллагъгъа тюшонювге этишгенлени даражасына гире.

Дагъыстанны муфтиси шайх Агъмат гъажы Абдулаевни «Благонравие праведников» деген китабына гёре

‘Илму ахлакъ – ахлакъ рисаласы

(Асар Мутгаммад ибн ал-гъажж Дибир ал-Къарахи ал-Гъучуви)

(*Башы алдагъы номерлерде*)

Гьиллакарлыкъ

Гьиллакарлыкъ – башгъалагъа тюрлю ялгъанлар сёйлеп, озюню ялгъанларына аланы инандырып, озю суйген затны этмеждир.

Бир-бир яшлар, мактапгъа бармагъа суймейгенде, ата-анасына: «Бугюн башым авруй, авруп тураман» йимик сёзлер булан гьилла кьуралар. Яда уйлериинде ялкып дарсларын гъазир этмей, мактапгъа баргъанда, муаллимге: «Китабым мактапда унутулуп кьалгъан эди; гече кьаламынны тас этип, язып болмадым; уйге кьонакълар гелип, охуп болмадым, шону учун дарсымны билмей кьалдым» йимик сёзлер булан, алдатмагъа уруналар. Булай яшлар бир заман да насипли болмаслар.

Бир керен гьилласы билинсе, ата-анасы, устаз ва муаллими аланы гъеч бир сёзюне инанмаслар; гъар кимни ягъында «ялгъанчы, гьиллачы яшлар» деп билинип, инансыз болурлар, ата-анасына да бир балагъ болуп кьалырлар. Уллу болгъанда, шол хасият булан уйренип, халкыны алдатагъан, халкыгъа зарар этеген болурлар.

Пайхаммарыбыз Мутгаммад алайгъи ссалам айтгъан: «Лайса минна ман гъашша муслиман ав дарагъу ав макарагъу» деп. Маънасы: «Муслиманни алдатгъан яда агъар зарар этген, яда агъар гьилла этген гиши – мени уьметимден тьогюлдюр».

Зиянкарлыкъ

Бир-бир яшлар кьолуна тьоген затны бузуп ташлайгъан болалар. Булай балалар, уйно кьуралларындан болгъан затны бузуп ташламакъ; кьайда барса, анда кьоюп гелмек; таза затны нас этмек; терезени кьырыларын бичакъ булан ёнмакъ; чырагъа гьызлар этмек; эшик-терезеге карандаш булан язувлар язмакъ йимик зарарлар этмеге кьайгьырмаслар.

Шол зарарланы ата-ана яда башгъа гиши гьорюп: «Буну ким этди? Не учун булай зарар этесен?» деп сорагъанда, тюрлю гьиллалар кьуруп, ялгъанлар сёйлеп, озьлени айыпсыз этип гьорсетмеге уруналар. Булай яшлар – инг талыйсыз яшлардыр.

Урламакъ

Урламакъ – бир гишини малын андан изнусуз алмакъдыр. Алынган зат ярым капеклик зат болса болсун – о да урулукъдур. Ол мал да – урланган малдыр.

Урламагъа уйренген яшлар, аввал ёлдашларыны кагъызын, карандашын, кьаламын урлайгъан болалар. Бара-бара, бичакъ, бёрк йимик затланы альырлар. Шол адат булан уйренип, уллу болгъанда – ат, оьгюз урлайгъан, мал учун гишини оьлтюрмеге кьайгьырмайгъан болурлар.

Амма даим булай кьалмай, ахыры бир гюн тутулуп, туснакъгъа тьошерлер. Анда бир-нече ай кьалган сонг, гьукму этилип, гьонагъларына гьере уьч-дёрт йыл туснакъ яда бир-нече йыл Сибир гесирир. Бу ёл булан бютюн адамланы ягъында кьара юзлю, сыйсыз гишилер болурлар. Мундан башгъа, ахыратда азаплары да кьеп гьочлю: мал есси гечмей туруп, Аллагъ да ол гишиден гечмес. Мал есси де, дюньяда яда ахыратда гьакъын алмай кьоймас.

Чагъувчулукъ – сёз юрютмек

Бир гишини гьакъындан сейленген сёзлени эшитип, агъар барып, «палан гиши сагъа шулай сёйледи, булай айтды» деп, яхшы атлы болмагъа суюп, сёз юрютмек – кьеп эрши сыпатдыр. Булай адам – Аллагъу Тааланы гъам сыйлы болгъан Расул алайгъи ссаламны душманы ва бары халкъ озьонден кьачагъан гишидир. Шолай гиши халкыны арасында бирликни, дослукъну битдирип, душманлыкъны яймакъгъа себеп бола.

Сени яманынгъны халкъгъа барып айтмайгъан гиши, халкыны яманын сагъа гелип де айтмас. Бу эрши сыпатдан сакъланмакъ гъар кимге тийишлидир.

Эки муслиманни бирин биринден айырмакъ, аланы арасына душманлыкъ салмакъ да кьеп уллу гьонагъдыр. Пайхаммар алайгъи ссалам айтгъан: «Ман фарракъа фалайса минна» деп. Маънасы: «Адамланы бирин биринден айыргъан – мени уьметимден тьогюлдюр».

Амма адамланы арасына татлилик, дослукъ салмакъ – кьеп артыкъ макъталгъан ишдир. Пайхаммар алайгъи ссалам айтгъан: «Ала ухбиру кум биафдала мин даражати ссийами ва ссалавати ва ссадакъати ислагъу затил байин» деп. Маънасы: «Сизге оразадан, намаздан, садакъадан артыкъ даражалы затдан хабар берейим – адамланы арасында маслагъат этип, аланы ярашдырмакъдыр».

Экиюзлюк

Адамны алдында бир тюрлю, артында бир тюрлю сёйлемек – экиюзлюкдюр. Булай гишиге мунапыкъ деп айтыла. Мунапыкъны гъеч кимни ягъында гьюрмети-сыйы болмас.

Гьакъыллы балалар шол яман кьылыкъдан бек сакъланмагъа тийишли. Сакъланмаса, уллу болгъан сонг, абур тапмаслар, гъам ахыратда кьатты азапгъа тьошерлер.

Пайхаммар алайгъи ссалам айтгъан: «Ман кана лагъу важгъани фи ддунйа кана лагъу йавмал кьийамати лисанани мин нарин» деп. Маънасы: «Ким дюньяда экиюзлюкню юрютсе, Кьыяматгюн агъар жагъаннамны отундан эки тил болур».

Гьибат

Гишини суймейген затын сёйлемек – уллу гьонагъдыр. Ол гиши гечмей туруп, Аллагъу Таала да андан гечмес. Ол гиши озьюню артындан сёйлейген сёзлени эшитмей де кьалмас. Сёз юрютегенлер етишдирлер. Сонг ол гиши де андан ачув алмагъа кьарар. Шоллукъ булан, эки муслиманни арасында душманлыкъ загъир болур.

Шол саялы, бу «гьибат» деген яман кьылыкъ халкыны арасында кьеп болгъан сайын, аланы арасындан дослукъ, бирлик таяр, бир-биринден ачув алмакъны кьастында болуп, арагъа сувукълукъ, душманлыкъ тьошер.

Гьибат – гишини артындан бар затны сёйлемекдир. Ёкъ затны сёйлемекте – «бугътан» деп айтыла. Бу буса, гьибатдан да яман, бек уллу гьонагъдыр.

Буланы экисини де себеби кьбюсю гьалда гюнчюлюк бола. Гишини яхшы яманын актъарып, айиплерин излемек де – кьеп яман кьылыкълардандыр.

Гьибат-бугътанны гьакъында гелген аятлар булан гьадислер санап болмас чакъы кьепдюр. Гьатта алагъа кьарагъанда, гьибат-бугътанны ессилери камил муслиманлар тьогюл деп айтмагъа ярар.

Пайхаммар алайгъи ссалам айтгъан: «Ал-муслиму ман салимал муслимуна мин йадигъи ва ссанигъи» деп. Маънасы: «Муслиман ол гишидир – озьюню кьолундан да, тилинден де муслиманлар саламат болгъан, кьолу булан алагъа зарар да этмейген, тили булан да аланы суймейген затын да сёйлемейген».

Гьасад – гюнчюлюк

Гюнчюлюк – озьюнде ёкъ бир артыкълукъ башгъа бир гишиде болмакъны суймей, андан ол артыкълукъ таймакъны суймеждир.

Гюнчюлюк кимде болса да, ол гиши гъеч бир заман рагъатлыкъ тапмас, гъар заман ичи гьоюп, юреги янып турар. Озьонден артыкъ гишиге гъар заман яманлыкълар ёрап, аланы гьакъында тюрлю-тюрлю эрши сёзлер сёйлеп, вакътын бошуна йибери.

Некъадар гюнлесе де, ол гишилеге гъеч бир зарар этип болмайгъан йимик, озьюне де бир пайда гелтирип болмас. Оьз ишин озью гьорюп турмагъан саялы, ахыры ач ва ялангъач бир гиши болуп кьалыр.

Башгъаларда болгъан рагъатлыкълар озьюнде де болмакъны сюеген гишиге себеп – алардан ол артыкълар таймакъны суймек тьогюл, озью де алар йимик болмагъа кьаст этип чалышмакъдыр.

Гюнчюлюк деген аврувдан кьутулмакъны сюеген балалар, ёлдашлары дарсларын яхшы билмек саялы муаллим алагъа баракала бергенде, аланы гюнлемей, озьлер де алар йимик яхшы билмеге кьайгъы этмеге тийишли.

Гюнчюлюк – шариатда да кьеп сёгюлген бир кьылыкъдыр. Пайхаммарыбыз Мутгаммад саллалагъу алайгъи ва саллам айтгъан: «Алгьиллу вал гьасаду йа куланил гьасанати кама та кулу ннарул гьатаба» деп. Маънасы: «Юрекни яманлыкъы булан гюнчюлюк яхшы амалланы ашар (битдирир), от агъачны ашайгъан йимик».

Дагъы да, пайхаммар алайгъи ссалам айтгъан: «Лайса минни зу гьасадин ва намиматин ва ла кагъанатин ва ла ананингъу» деп. Маънасы: «Гюнчюлюкню есси де, арада сёз юрютмекни есси де, нужумчулукъну есси де – менден тьогюл, мен де алардан тьогюлмен».

Санлар

Арив кьылыкълар булан кьылыкъланмагъа, эрши кьылыкълардан сакъланмагъа инсангъа борч болгъан йимик, Аллагъу Таала арив этип яратгъан санларын, эрши болгъан гъар затдан сакъламакъ да, агъар бек тийишли бир ишдир. Агъар гьере, эндиен сонг, санланы гьакъындан сёйлежекбиз. Иншаъ Аллагъу Таала.

Баш

Баш – инсанни инг сыйлы саныдыр. Инсанни инсан этеген – гьакъылы; гъар затны гьорюп тергев алагъан – гьёзю; яхшы сёзлени эшитип, яхшылыкъгъа уйренмекте, яманланы эшитип, яманлыкъдан кьачмакъгъа себеп болагъан – кьулакълары; гъар гишини даражасын танымакъгъа инг дурус оьлчев болгъан тили ва авзу – адамны башындадыр. Бир гиши сёйлейген сёзге кьаршы «герти» деп айтагъан ерде энкейтмек де, «алай тьогюл» деген ерде – силмек де, бир затгъа ажайиплик этгенде – «гъайгъай-гъай» деп башын ари-бери чайкъ-

амакъ да – эдепли гишилени иши тьогюлдюр. Уллуланы ягъында этмеге гъеч ярамас.

Адамланы ягъында башын хашый турмакъ да, башын нас сакъламакъ да, мажлисте яда ашны ягъында, яда адамлар булан сёйлеп турагъанда, башын сакъалын тарамакъ да – айып ишлердендир.

Гьёз

Гьёз – Аллагъу Таала берген ниъматланы чинк уллусудур. Бу некъадар кьыйматлы бир ниъмат экенин билмеге суйген гиши, сокъурланы гьалын-гюнюн тергеп кьарасын. Шол заман озью Аллагъу Таалагъа некъадар шюкюр этмеге тийишли экенин билер.

Шариатда кьарамагъа гьарам болгъан затлагъа кьарамакъ, бир гиши сёйлейгенде, аны тувра гьёзюне кьарап турмакъ яда гьёзюне озьге затгъа кьаратып, машгъул болуп турмакъ; орамда юрютгенде, башын гьетерип гъар якъгъа яда бурулуп артгъа кьарамакъ; кьаршы гелген бир гишиге, оьгюп гетген сонг, огъар багъып айланып, токътап кьарап кьалмакъ; бир гишини уьоне гиргенде, гъар затны тергеп кьарай турмакъ – яман кьылыкълардандыр.

Бир кишини китабына, дефтерине, гишиден гелген кагъызына яда яза турагъан кагъызына кьарамакъ – уллу эдепсизликдир.

Уллу шагъарланы орамларында юрютген заманда, магазинлени терезелеринде тизилген затлагъа тарыкъсыз токътап кьарап турмакъ; уллу миналаны гьоргенде, орамны ортасында, гъайран болуп, авзун ачып кьалмакъ – эрши ишлердендир.

Гьёзден тийишли кюйде пайдаланмакъ – озьюне пайдалы затлагъа кьарап, алардан тергев алмакъ булан боладыр.

Кьулакълар

Эки гиши сёйлей турагъанда, тарыкъсыз бир гиши аланы сёзлерине тынглап турмакъ; муаллим дарс охуй турагъан заманда, яшлардан бири орамдагъы бир тавушгъа тынглап, алтундан багъалы болгъан муаллимни сёзлеринден магърюм кьалмакъ да – эдепсизлик болагъан йимик, кьулакъланы кирли кьоймакъ да, мажлистеги уллуланы ягъында зат сугъуп тазаламакъ да – эдепсизлик ва билимсизликдир.

Бурун ва авуз

Гъар заман бурнун тарта турмакъ; бармагъы булан бурнун тазалай турмакъ; мажлисте авулугъун чыгъарып, адам жиргенердей тавуш этип бурнун сибирмек; бурнундан чыкыгъан затны, не ерде кьаршы гелсе, анда ташламакъ – эрши ишлердир.

Онг кьолу булан бурнун сибирмек; тарыкълы болмагъан сонг, мажлисте бир ашны яда башгъа затны ийислемек йимик ишлер – эдепсизликдир.

Авзун жувмакъ, тишлерин тазаламакъ – сюннет затлардыр. Амма жувмай, ийис гелеген кюйде кьоймакъ – макругъ ва айып затдыр. Эсине гелгенде, авзун кьолу булан тутмай, адамлагъа бакъдырып ачып эснемек, уллуланы ягъында, бармакъ яда башгъа зат булан тишлерин тазалай турмакъ – арив ишлерден тьогюл.

(*давамь гелеген номерде*)

Гьазирлеген Гьасан Оразаев

– Магъа акъча борчлу адам бек ярлы буса, не этмеге тарыкъ?

– «Асналь Маталиб» деген китабында уллу алим Закария аль-Ансари булай яза: «Борчлу адамдан ону ярлылыгы токъташдырылган буса, акъча къайтармакны тилемеге, талап этмеге, гюч булан алмагъа къарамакъ, гъызарламакъ гери урула (гъарам), неге тюгюл Есибиз Аллагъ ярлы адамлардан оланы имканлыгы болгунча борчун алмакны артгъа салмагъа Озью бурган». Яратгъаныбыз Аллагъ сыйлы Къуръанда булай айта (маънасы): «Эгер де борч алгъан адам кыйынлы гъал-

да буса, ону гъалы кюлайлашгъанча борч алывну артгъа теберигиз» («Аль-Бакъара» сура, 280-нчи аят).

Пайхаммарны гъадисинде булай айтыла: «Ким ярлы адамдан борч алывун артгъа салса яда ондан гечсе, шо адамны Аллагъ гъар якъгъа яйылагъан жагъаннемни ийисинден сакълажакъ» («Жамиуль агъадис ли Суюти»).

Шо саялы ярлы, кюю ёкъ адамгъа имканлыгы болгунча борч тэлевион артгъа салмакъ иманлы ишлерден болур.

– Пюмюшден этилген савут сабаны кюлламагъа яраймы?

– Гертиден де, Ислам дин эргишилеге де, къатынгишилеге де пюмюшден ва алгындан этилген савут сабаны кюлламагъа гери ура. Шоланы арасына къашыклар, бошгъаплар чишлер, бичакълар ва ш.б. гире. Амма кюлламагъа дагъы озге савут ёкъ заманда шо гери урувну гючю тая. Пайхаммарны гъадисинде булай

айтыла: «Чилле кюмачдан этилген опуракъны гиймегиз, алгындан ва пюмюшден этилген савут сабадан ичмегиз ва ашамагъыз, шолар гертиден де бу дюньяда имансызлар учун, бизин учун буса олар герти дюньяда». Шолай да эсгерилген савут сабаны аривлук яда озге мураглар учун уйде сакъламагъа да яратылмай.

– Кимесе бирев хабарлайгъанда шешгурсе, шо сёзлер герти бола дегени тюзю?

– Гертиден де, шо шолай. Абу Хурайра этишдирген Пайхаммарны инамлы гъадисинде булай айтыла:

«Эгер бирев хабар айта буса ва шо мюгълетде шешгюрюп йиберсе, шо айтагъаны гъак герти».

– Секетни (закят) къардашларына бермеге яраймы? Мени уйленген бир къардашым (племяннигим) бар, ол амалсыз яшай. Шогъар секет бермеге яраймы?

– Секетни озю сакъламагъа борчлу тюгюллеге бермеге бола, гъатта олар къардашлар буса да. Шо саялы анасына, атасына, улланасына, уллатасына эсли болгъан авлети секет бермеге болмай, неге тюгюл ол оланы сакъламагъа борчлу адам. Шо кюйде озюню гиччи яшларына ва къатынына берилген секет де тюз болмас, неге тюгюл оланы да агълюню башы сакъламагъа борчлу. Мунда мискинлени ва пакъырланы арасына гиреген къардашлары гъакъында айтыла: шо-

лагъа секет берилмеге тюшмей – олай да оланы гъайын этмеге тарыкъ саялы. Амма шо сакъламагъа герекли къардашлар башгъа категори-ягъа гире буса, масала борчу барлагъа (гъарим) – олагъа секет чыгъармагъа яратыла. Шолай къардашлагъа секет чыгъарывда алдынлыкъ этмек яхшы, башгъалагъа, ятлагъа бергенче.

Оьрде айтылгангъа гере, эсгерилген къардашыгъызны (племянникни) сакъламагъа борчлу тюгюлсуз ва олагъа берилген секет тюз бола.

**Аявлу охувчулар,
"Мобильный байвалукъ"
деген рубрика-бызгъа SMS-лер геле.
Тюпде шоланы беребиз.
Шолагъа сиз де язмагъа боласыз.
Бизин номерибиз:
8928-800-01-97**

– Инимни къатынына тийсе, намаз жувунгъаны бузуламы?

– Бузула, неге тюгюл инисини-агъасыны къатыны магърам деп саналагъанланы арасына гирмей. Магърам деп айтыла ювукъ къардашлар, олар булан уйленмек гери урула ва шоланы арасына эргиши учун анасы, улланасы,

эгечиси, къызардашы, къызы, авлетины къызы гире. Олагъа тийсе эргишини намаз жувунгъаны бузулмай, кългъан гезиклерде буса, бизин мазгъапгъа гере намаз жувунгъаны бузула, эгер кърна кърарасыны гёнюне тийсе.

– Атасыны оьгей кызын къатын этип алмагъа яраймы?

– Ярай, мунда пушавлукъ ёкъ, неге десе атасыны оьгей кызы ону

оланы учун магърам тюгюл, кърнадашылыкъ ёкъ ят адам.

– Къатын эринден айрылмагъа боламы?

– Къатын берген айрылывну гючю болмай ва шо айрылыв деп саналмай. Янгъыз бир ёл бар къатынгъа айрылыв бермек – шолайлыкъгъа Амма шону оз шартлары бар. Шолайлыкъны уллу гъакъылы да бар! Ойлашып къарагъыз, къатынланы ихтияры болгъан эди буса, олар нечесе керенлер айрылыв берер эди? Нече де кёп керенлер! Къатынланы гъакъылы сай деп айтылмагъа сюегеник тюгюл. Есибиз эргишилерден эсе оланы башгъа кюйде яратгъанлыкъда, олар гъислени табилигинде. Эргишилер башы булан натижа чыгъарагъанда, олар юрегине тынглайлар. Шо саялы, хагири кългъанда яда гъислери артык ойлашмай ва гъакъылына тынгламай, олар алгъасап, айрылыв бермеге болар эди, сонг буса, гъалеклиги тайгъанда гъёкюмме де гъёкюнюп. Муна шо саялы Есибиз Аллагъ къатынгишилеге айрылыв бермеге кюймагъаны.

Амма оьрде айтыл-

гъан сёзлер, къатын башы бузукъ эрини кълу, къаравашы демекни англатмай. Эгер эри озюню борчларын кютмей буса, ону булан яшамагъа бажарылмай буса (гъар къатын оз эри булан яшамагъа болмай, деп ойлашмагъа бола, тек мунда гъислеге тынгламагъа тюшмей, гъакъылыгъа таянмагъа тарыкъ) ол ондан айрылмакны масъаласын гётермеге бола, ондан айрылмакны талап этмеге де ихтиярлы, гъатта имамгъа ерли шо масъаланы этишдирмеге тюшсе де.

Нечик гъасилге гелсе де, къатын инг башлап яхшы кюйде ойлашып кърараса, яхшы болур. Гертиден де эри булан бирче яшамагъа дагъы бажарылмаймы яда хагири кългъанлыкъ оьр алып, ол ондан гетмеге сюеми? Айлана якъда эрге чыкмагъай кългъан яда айрылгъан янгъыз, тул къатынгишилер нече де кёп бар ва олар янында эргиши болгъанны сююп, олайбулай, деп айырып турмай, агълю кърурмагъа гъасирет.

– Ичинде коньяк бар кампетлени ашамагъа яраймы?

– Коньяк кюшулуп тюгюл эсиртеген гъар этилген кампетлени зат (алкоголь) нажжас ашамагъа ярамай, неге

Рузнама

Февраль

Гюн лер	Эртенги	Гюн тувув	Тюш	Экинни яссы	Ахшам	Яссы
1	05:26	07:03	12:05	14:40	17:04	18:34
2	05:25	07:02	12:05	14:41	17:05	18:35
4	05:23	07:00	12:05	14:44	17:08	18:38
6	05:21	06:57	12:06	14:46	17:10	18:40
8	05:19	06:55	12:06	14:48	17:13	18:43
10	05:17	06:52	12:06	14:50	17:16	18:46
12	05:15	06:50	12:06	14:52	17:18	18:48
14	05:12	06:47	12:06	14:54	17:21	18:51
16	05:10	06:44	12:06	14:56	17:23	18:53
18	05:07	06:41	12:05	14:58	17:26	18:56
20	05:04	06:38	12:05	14:00	17:29	18:59
22	05:01	06:35	12:05	14:02	17:31	19:01
24	04:58	06:32	12:05	14:04	17:34	19:04
26	04:55	06:29	12:04	14:06	17:36	19:06
28	04:52	06:26	12:04	14:07	17:39	19:09